

КРАЄЗНАВЧА ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ О. ЮРІЯ КІКТИ

Щербін Л. В.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри всесвітньої історії,

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна*

Юрій Кікта (1907–1979) – священник, багаторічний парох у селі Старі Кривотули Івано-Франківської області. Він народився у Тарнаві у багатодітній сім'ї о. Павла Кікти та Теодозії Войтович [4, с. 418].

У 1913–1917 рр. Юрій навчався у чотирирічній нормальній школі ім. Адама Міцкевича, у 1917–1925 рр. – у польській гімназії у Дрогобичі [2, арк. 18]. Після матури у 1925 р. Ю. Кікта два роки студював право у Львівському університеті. Після смерті 5 вересня 1927 р. батька о. П. Кікти Юрій розпочав навчання у духовній семінарії у Перемишлі. У 1930 р. єпископ Перемишльської єпархії УГКЦ Й. Коциловський запропонував йому продовжити навчання у Римі. Ю. Кікта відмовився, оскільки змушений дбати про родину. Під час навчання в семінарії, впорядковуючи архів Перемиської Капітули, Ю. Кікта зацікавився історією, музейництвом. Юрій Кікта брав участь у V З'їзді українських музеологів 16–17 травня 1937 р. у Перемишлі [7].

22 березня 1931 р. Ю. Кікта був висвячений у Перемишлі єпископом Григорієм Лакотою, став капеланом єпископа Й. Коциловського. З червня 1931 р. до 8 квітня 1938 р. о. Юрій призначений сотрудником при соборі у Ярославі при о. К. Хотинецькому – пароху греко-католицької парафії в Ярославі, засновнику і голові українських товариств у Ярославі, Співзасновнику і президенту Товариства Бурса святого Онуфрія, Товариства міщан і ремісників «Родина» (1905–1942) та «Просвіта» (1910–1942), а також співзасновнику (1929) Повітового союзу кооперативів.

О. Юрій був катехитом у вечірніх промислових школах, у 1934–1935 рр. у державних гімназіях. Окрім того о. Юрій був скарбником збірки фондів для малювання собору Господнього Преображення, популяризував відпусту до чудотворної ікони Матері Божої «Милосердя двері» [3]. Також о. Юрій був секретарем «Просвіти» у 1932–1933 рр., головою кружка «Рідної школи», товариства Служниць, членом управи Української бурси ім. св. Онуфрія, «Родини», Української Бесіди, дирекції Повітового союзу кооперативів.

У 1934 р. о. Юрій створив Український Оркестр у складі 20 музикантів та оплачував диригента-чеха Бичека, який упродовж трьохлітнього існування давав концерти у Ярославі, Олешичах, на фести́нах. Священник співав тенором, грав на гітарі, мандоліні, цитрі [8, с. 49].

Досліджуючи парафіяльні документи та акти міського музею, Ю. Кікта написав та опублікував праці власним коштом, зокрема «Церковний співаночок» (1934), «Ювілейний альманах 1910–1935 Філії Просвіти в Ярославі» (1935), «Табеля українських князів», «Табеля гетьманів», «З історії ярославських церков» (1937), «Дещо з історії міста Ярослава» (1935), «Ярослав. Від поїзду до поїзду : провідник. З картою міста» (1937), «Пам'ятка з відпусту в Ярославлі» (1937), «Вистава книжки в Ярославі» (1937), «Самоучок гри на гітарі» (1935), «Табеля акордів на гітарі» (1935), «Ремонт церковного муру у Лежайську» (1938), «Пам'ятка з відпусту в Лежайську» (1938), «Cercownyj spiwanyk» (1939).

На думку дослідниці М. Мовної, «путівник авторства о. Юрія Кікти «Ярослав. Від поїзду до поїзду» – перший український вадекеум¹ міста» [9, с. 228]. Путівник складається з чотирьох розділів: «Загальні дані» (історичні факти про місто і статистика чисельності та національного складу мешканців Ярослава і повіту за різні роки), «Оглядання міста» (основні маршрути: із залізничного двірця на Корзо; Корзо – Ринок – церква Преображення; колиска міста – Ринок – повенедиктинські руїни; Краківське і Львівське передмістя), «Загальний огляд» (стилий історичний огляд міста трьох періодів – українська доба (1031–1387), польська доба (1387–1772), австрійська доба (1772–1918); «Адресар» (страхове товариство «Дністер», Українська бурса та захоронка, магістрат, парафіяльний греко-католицький уряд, пошта, староство і повітовий уряд, театральні зали)» [9, с. 228]. У виданні «Дещо з історії міста Ярослава» Ю. Кікта проаналізував проблему виникнення, походження назви міста [6, с. 7].

З 1938 р. до середини 1940-х років о. Юрій був парохом української громади м. Лежайськ на Ярославщині [5], де продовжив свої наукові пошуки, опублікувавши «Пам'ятку з відпусту в Лежайську» (1938). Священник був знаним як «молодий і діяльний, а притому завзятий дослідник тієї надсянської закутини» [10].

Через посилення терору з боку відділів «Волиняка», «Меви» та «Радвана», що належали до «Національного військового союзу» (NZW – Narodowy Związek Wojskowy), рятуючи своє життя, греко-

¹ Вадекеум – це кишенькова довідникова книжка, путівник, книжка невеликого формату, яку можна постійно мати при собі.

католицькі священники покинули парафії, серед них був о. Ю. Кікта [11, с. 66]. Разом з мамою о. Юрій переїхав до Східної Галичини.

У 1945–1963 рр. о. Юрій Кікта був священником у с. Завалля на Снятинщині. У 1946 р. перейшов на православ'я. Отець Юрій сприяв діяльності церковного хору у с. Завалля [12]. 9 вересня 1963 р. Юрій Павлович Кікта був призначений настоятелем церкви св. Михаїла у с. Старі Кривотули Тисменицького району Івано-Франківської області з правом надавати релігійні треби віруючим на їх прохання у селах Красилівка і Нові Кривотули. Указом від 15 листопада 1965 р. о. Юрій отримав право служіння у Нових Кривотулах.

У с. Старі Кривотули о. Юрій навчав парафіян співати церковних пісень, музичної грамоти, проводив репетиції церковного хору [1]. З липня 1977 р. через погіршення здоров'я о. Юрій відійшов від церковних справ, став емеритом. О. Юрій Кікта помер 9 березня 1979 р., похований 12 березня 1979 р. у с. Старі Кривотули.

Таким чином, священник Юрій Кікта займався дослідницькою роботою. Серед його зацікавлень історичне краєзнавство, історія церкви, що відображено в опублікованих брошурах. О. Ю. Кікта активно долучався до участі у культурно-просвітницькому житті, сприяв формуванню національної ідентичності української молоді.

Література:

1. Григорів Н. Дослідник, видавець, душпастир (минає 90-років з часу народження бл. п. о. Юрія Кікти, пароха Ст. Кривотул). *Нова зоря*. 1997. 28 серпня.

2. ДАІФО. Ф. 3-388, оп. 1д, спр. 177.

3. Історія Ярославської чудотворної ікони Божої матері «Милосердя двері». URL: <https://pilgrimage.in.ua/istoriya-yaroslavskojichudotvornoji-ikony-bozhoji-materi-myloserdya-dveri/>

4. Кікта С. О. Юрій Кікта 1907–1979. *Дрогобиччина – земля Івана Франка* / ред. Адольф Гладилевич. Нью-Йорк : Наукове товариство імені Шевченка у США, 1986. Т. 3. С. 418–421.

5. Козак П. Стара Батьківщина (частина 2 Лежайськ). URL: <https://lysty.net.ua/lezajsk/>

6. Лукань Р. Нові видання. *Нова Зоря*. 1935. 11 серп. (чис. 60). С. 7.

7. Лукань Р. П'ятий з'їзд Українських Музейників». Ч. 1. *Нова зоря*. 27 травня 1937. Ч. 38(1038).

8. Мала українська музична енциклопедія / упор. О. Залеський. Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1971. 125 с.

9. Мовна М. Історико-краєзнавчий дискурс у західноукраїнських виданнях 1930-х рр. *Затиски Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2017. Вип. 9. С. 216–238.

10. М-р Адольф Гладилович. Лежайськ. URL: <https://zbruc.eu/node/40832>
11. Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини : у 2-х т. Т. 1: Біографічні нариси (1939–1989). Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2015. 722 с.
12. Церковний хор у селі Завалля Снятинського району Станіславської області. URL: <https://livehistory.org.ua/photos/9e5685f8-1bf3-4278-bcdf-dde16ec7aea1>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-387-6-18>

БІОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗУМІННЯ ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Ющук Т. Ф.

*викладач-стажист кафедри міжнародних відносин
Національного університету «Острозька академія»*

Біографістика та біоісторіографія в останні десятиліття викликали зацікавлення як у сучасних зарубіжних, так і в українських дослідників. Становлення біографістики як окремої історичної дисципліни в Україні пов'язують із діяльністю президента українського біографічного товариства та першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ проф. В. С. Чишка [2]. Його монографія «Біографічна традиція і наукова біографія в історії і сучасності України» (1996) фактично стала основоположною працею щодо вивчення біографістики. Як зазначив В. Онопрієнко в рецензії на монографію В. Чишка, останній поділяв біографічне дослідження на три стадії: 1) емпіричну – ґрунтується на евристичних та джерелознавчих методиках; 2) реконструкцію життя та діяльності, психічного складу особистості, яка базується на методах історичної та психологічної реконструкції; 3) репрезентацію особи, що вивчається в усій сукупності зовнішніх і внутрішніх зв'язків [5].

Специфіка біографічного методу визначається тим чи тим джерелом інформації, до якого може належати: власне особа, яка вивчається; люди, які з нею знайомі; продукти її діяльності; історичні та літературні джерела; матеріали, які тим чи іншим способом зафіксували події в особистому житті; листування; домашня та робоча обстановка; особисті речі (одяг, книги, прикраси і т. ін.). Інтерв'ю є тим джерелом інформації про об'єкт дослідження, яке виникає від самого носія цієї самої інформації – особи, яку вивчають, респондента [6]. Хоча певною